

ת ל מ ו ד

דינים בהעמקה ומבוא לתושבע"פ
יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון — מבוא לתורה שבעל פה,

הלכות תפילין, הלכות שבת — $(12 \times 1) + (8 \times 2)$ — 28 נקודות

פרק שני — "במעגלי ההלכה" —
אז: (12×6) — 72 נקודות
פרק שלישי — "משנה ברורה" —

סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — מבוא לתורה שבעל פה, הלכות תפילין, הלכות שבת

(28 נקודות)

ענה על שלוש שאלות: על שאלה 1 (שאלת חובה — 12 נקודות)
ועל שתיים מן השאלות 2-4 (לכל שאלה — 8 נקודות).

ענה על שאלה 1 — שאלת חובה.

1. מבוא לתורה שבעל פה

- א. (1) מתי פעלו הגאונים, ומי כונה בתואר "גאון" בתקופת הגאונים?
(2) ציין חיבור אחד מתקופת הגאונים, וכתוב מהו התוכן של חיבור זה.
(5 נקודות)
- ב. "שלח לו רבן גמליאל [לרבי יהושע]: גוזרני עליך שתבוא אצלי במקלך ובמעוטיך ביום הכיפורים שחל להיות בחשבוןך" (ראש השנה, פרק ב', משנה ט').
שני תנאים הצדיקו את רבן גמליאל בפני רבי יהושע.
הסבר את הטענה של כל אחד מהם. (5 נקודות)
- ג. לפי רבי יוסף קארו, מדוע אמוראים לא חלקו על תנאים? (2 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 2-4.

2. הלכות תפילין — סימן כ"ו

- א. אדם ממחר לצאת לדרך ולהגיע בזמן ליעדו, ולכן יכול להניח רק תפילין של יד או רק תפילין של ראש.
באיזה תנאי הוא רשאי להניח רק אחת מן התפילין, ובאיזה תנאי הוא חייב להניח את שתיהן אף אם יאחר? (4 נקודות)
- ב. אדם יכול להניח רק תפילין של ראש.
מה עליו לברך? כתוב שתי דעות. (4 נקודות)

3. הלכות תפילין – סימן כ"ז

- א. מהו מקום הנחת תפילין של ראש? פְּרָט. (4 נקודות)
- ב. אדם צריך להניח את קשר תפילין של ראש על עורפו. "וְטוֹב שִׁיהִיָּה מוֹנֵחַ עֵיקַר הַקֶּשֶׁר..." ועל כל פנים יש להיזהר..." (משנה ברורה).
- מהו המקום המועדף להנחת "עיקר הקשר", וממה יש להיזהר? (4 נקודות)

4. כללי מלאכות שבת

- לפניך שלוש פעולות (1)-(3) שעשייתן בשבת אסורה מדאורייתא. בנוגע לכל אחת מן הפעולות, ציין אם היא אב מלאכה או תולדה. נמק את תשובתך.
- (1) הִרְכַּבְתָּ אֵילָן.
- (2) קָצִיצַת עֵנֶף יֵבֶשׁ מִתּוֹךְ כּוּוֹנָה לְהַשְׁבִּיחַ אֶת הָעֵץ.
- (3) חִיתוֹךְ יֶרֶק דָּק דָּק בִּסְכִּין.
- (8 נקודות)

בחר בפרק שני או בפרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.

פרק שני — "במעגלי ההלכה" (72 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שש מן השאלות 5-11 (לכל שאלה — 12 נקודות).

5. זהירות בדרכים

- א. (1)** על פי חז"ל, למה שפיכות דמים גורמת? כתוב תשובה אחת.
- (2)** הרמב"ם הוכיח מסיפור אחאב את החומרה הרבה של שפיכות דמים. הסבר את הוכחת הרמב"ם.
- (5 נקודות)
- ב. (1)** שיכור שהזיק חייב בנזק אף כי לא היה מודע למעשיו מחמת שכרותו. הסבר את הטעם לדין זה.
- (2)** לפי הרב אביגדור נבנצל, אדם הנוהג בכלי רכב בחוסר זהירות — חל עליו "דין רודף". הסבר מהו "דין רודף", וכתוב מדוע דין זה חל על נהג לא זהיר.
- (7 נקודות)

6. קשרי עובד ומעביד

- א. הרב שמעון בן צמח (רשב"ץ) דן בשכיר שנשכר לשנה וסיכם עם המעביד ששכרו ישולם בכל שבוע.**
- לאיזה עניין הלכתי שכיר זה נחשב "שכיר שנה", ולאיזה עניין הלכתי הוא נחשב "שכיר שבוע"? (4 נקודות)
- ב. (1)** "אין לשכור פועל כשיודע בבירור שלא יהיה לו מה לשלם בזמנו". (הרב ישראל מאיר הכהן מראדין)
- ציין שני מצבים שבהם איסור זה אינו חל.
- (2)** כתוב דוגמה אחת למצב שבו המעביד עובר על איסור "גזל העובד", ושת דוגמאות למצב שבו העובד עובר על איסור "גזל המעביד".
- (8 נקודות)

7. תקנת יום העצמאות

א. (1) רב אחאי גאון למד כי חובה להודות ולשבח על נס, מן הפסוקים "הללו את ה' כל גוים... כי גבר עלינו חסדו" (תהלים, מזמור קי"ז, א'-ב'), ושאל: "אטו (=האם) משום דגבר עלינו חסדו הללו את ה' כל גוים?".

הסבר את השאלה של רב אחאי גאון, ואת תשובתו על שאלה זו.

(2) הרב שלום משאש התנגד ליוזמה לבטל את אמירת ההלל ביום העצמאות, וטען שאי-אפשר "להיות כפוי טובה להקב"ה הא-ל המושיע הגדול שהראנו דברים שלא חלמנו עליהם".

על פי הרב שלום משאש, ציין שני דברים "שלא חלמנו עליהם" שהראנו הקב"ה.

(6 נקודות)

ב. (1) בדיון שעניינו יום העצמאות ציין הרב עובדיה יוסף את ה"צללים" וה"אורות" שיש במדינת ישראל.

ציין מהי ההלכה שקבע הרב עובדיה יוסף בשל ה"אורות" וה"צללים" שיש במדינת ישראל, וכתוב דוגמה אחת ל"אורות" אלו ודוגמה אחת ל"צללים" אלו.
(2) יש הנוהגים שלא לומר הלל כלל ביום העצמאות, ולדבריהם "אין לזה כל דמיון לנס חנוכה".

הסבר מדוע לדבריהם אין להשוות בין אמירת הלל בחנוכה ובין אמירת הלל ביום העצמאות.

(6 נקודות)

בית ומשפחה

8. נישואים שלא נעשו כדת משה וישראל

א. בני זוג שהתחתנו בנישואין אזרחיים ורוצים להיפרד — יש פוסקים שמחייבים גט, ויש שאינם מחייבים.

כתוב את שני הנימוקים של המחייבים גט ואת שני הנימוקים של הפוטרים. (8 נקודות)

ב. כתוב כיצד בתי הדין הרבניים נוהגים כיום בנוגע לגט בנישואין אזרחיים. בתשובתך הבחן בין שני מצבים. (4 נקודות)

9. התנהלות של משפחה

א. (1) כתוב מהו העיקרון החשוב בבניין המשפחה היהודית הנלמד מן השיח שבין יעקב אבינו לנשותיו, והסבר כיצד לומדים עיקרון זה.

(2) מהי החשיבות של קביעת עתים לתורה, ללומד ולמשפחתו?
(7 נקודות)

ב. פוסקי זמננו קבעו שנשים חייבות ללמוד תורה.
כתוב שני נימוקים לחיוב זה. (5 נקודות)

10. כללי מלאכות שבת

א. אדם יוצא בשבת מרשות היחיד לרשות הרבים וסוכריה בפיו –
באיזה מקרה הוא חייב, ובאיזה מקרה הוא פטור? נמק את תשובותיך. (4 נקודות)

ב. לפניך תיאור של שלוש פעולות (1)–(3).
בנוגע לכל אחת מן הפעולות הנעשות בשבת, ציין אם היא מותרת או אסורה מדרבנן.
נמק את תשובתך.

- (1) כיבוי אור באמצעות המרפק.
 - (2) תלישה של צמח שגדל בעציץ שאינו נקוב.
 - (3) מעיכת בננה בידית של מזלג.
- (8 נקודות)

11. כללי מלאכות שבת

א. (1) באיזה מצב אסור מן התורה לצוד בשבת נחש? נמק את תשובתך.

(2) באיזה מצב מותר לצוד בשבת נחש לא ארסי? נמק את תשובתך.
(6 נקודות)

ב. החובל בבעל חיים בשבת ומוציא ממנו דם –
באיזה מקרה הוא חייב, ובאיזה מקרה הוא פטור? נמק את תשובותיך. (6 נקודות)

בחר בפרק שני א בפרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.

פרק שלישי — "משנה ברורה" (72 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שש מן השאלות 12-18 (לכל שאלה — 12 נקודות).

12. הלכות ציצית — סימן ח'

א. (1) "ונכון שיכסה ראשו בטלית" (שולחן ערוך).

הסבר מדוע.

(2) "טליתות קטנים שלנו... אף על פי שאין בהם עיטוף יוצאין בהם ידי חובת ציצית".

(שולחן ערוך)

הסבר את הנימוק להלכה המצוטטת, וכתוב מהו השיעור המינימלי של "טלית קטן".

(6 נקודות)

ב. "קודם שיברך יעיין בחוטי הציצית אם הם כשרים" (שולחן ערוך).

כתוב שני מצבים שבהם אין צורך לבדוק את הציצית לפני לבישתה, והסבר מדוע.

(6 נקודות)

13. דיני ברכת התורה — סימן מ"ז

א. (1) "הכותב בדברי תורה... צריך לברך" (שולחן ערוך).

כתוב נימוק אחד להלכה זו.

(2) "ולעניין מעשה הסכימו האחרונים שלא לסמוך על דעת המחבר" (משנה ברורה).

לפי האחרונים, מה ראוי שיעשה הכותב בדברי תורה, ומדוע?

(6 נקודות)

ב. אדם שהשתהה בין ברכת התורה ובין לימוד התורה — יש מחלוקת בין הפוסקים אם עליו

לחזור ולברך. נמק את שתי הדעות. (6 נקודות)

14. הלכות תפילה – סימן צ'

- א. אדם יכול להצטרף לתפילה בציבור לפרק זמן קצר מאוד.
לאיזה חלק של התפילה עליו להצטרף לציבור – תפילת עמידה או קדיש?
נמק את תשובתך. (4 נקודות)
- ב. "מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס בו להתפלל נקרא שכן רע" (שולחן ערוך).
(1) ציין מצב שבו מי שאיננו הולך לבית כנסת אינו נקרא שכן רע.
(2) ציין מצב אחד שבו אין חובה ללכת לבית הכנסת להתפלל.
(4 נקודות)
- ג. היכן עדיף להתפלל – בבית כנסת שיש בו "רוב עם" או בבית מדרש שקבוע לרבים ללימוד תורה, ויש בו מניין של עשרה אנשים בלבד? נמק את תשובתך. (4 נקודות)

15. הלכות תפילה – סימן ק"ח

- א. ציין מצב אחד שבו אפשר להתפלל תפילת נדבה וצריך לחדש בה דבר, ומצב אחד שבו אפשר להתפלל תפילת נדבה ולא צריך לחדש בה דבר. (4 נקודות)
- ב. אדם טעה והוסיף בתפילתו תוספת שלא היה צריך לומר באותו יום – כתוב דוגמה אחת למצב שבו עליו לחזור לתחילת הברכה, ודוגמה אחת למצב שבו עליו להמשיך בתפילתו. נמק את תשובתך. (8 נקודות)

16. כללי מלאכות שבת

- א. אדם יוצא בשבת מרשות היחיד לרשות הרבים וסוכריה בפיו – באיזה מקרה הוא חייב, ובאיזה מקרה הוא פטור? נמק את תשובתך. (4 נקודות)
- ב. לפניך תיאור של שלוש פעולות (1)–(3).
בנוגע לכל אחת מן הפעולות הנעשות בשבת, ציין אם היא מותרת או אסורה מדרבנן. נמק את תשובתך.
(1) כיבוי אור באמצעות המרפק.
(2) תלישה של צמח שגדל בעציץ שאינו נקוב.
(3) מעיכת בננה בידית של מזלג.
(8 נקודות)

17. כללי מלאכות שבת

- א.** (1) באיזה מצב אסור מן התורה לצוד בשבת נחש? נמק את תשובתך.
 (2) באיזה מצב מותר לצוד בשבת נחש לא ארסי? נמק את תשובתך.
 (6 נקודות)
- ב.** החובל בבעל חיים בשבת ומוציא ממנו דם —
 באיזה מקרה הוא חייב, ובאיזה מקרה הוא פטור? נמק את תשובותיך. (6 נקודות)

18. כללי מלאכת שבת

- א.** לפניך תיאור של שלושה מצבים (1)-(3).
 בנוגע לכל אחד מן המצבים, ציין אם האדם שכתב בשבת חייב בעונש או פטור מעונש.
 נמק את תשובתך.
- (1) אדם כתב אות אחת בשבת.
 (2) אדם התכוון לכתוב מכתב אך כתב בשבת פסקה אחת בלבד.
 (3) אדם כתב בשבת את האות ן' ובכך השלים את המילה "דן".
 (9 נקודות)
- ב.** הסבר מדוע מותר "להעביר חפץ ברשות הרבים פחות מארבע אמות". (3 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
 אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך